КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КУЛЬТУРИ
“ДОНЦЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ”

ВІД ЛЕСИНОГО ТВОРЧОГО НАТХНЕННЯ ДО СЬОГОЧАСНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ

ПИСЬМЕННИКИ-ЮВІЛЯРИ 2021 РОКУ – ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

МАРІУПОЛЬ
2021

УДК 82.09(477)
В42

Від Лесиного творчого натхнення до сьогочасних творів для
В42 дітей [Текст] : письменники-ювіляри 2021 року – лауреати премії ім. Лесі Українки : [інформ. матеріали] / уклад. В. Ф. Ганжеєва ; Комун. закл. культури «Донецька обласна бібліотека для дітей». – Маріуполь, 2021. – с.

Леся Українка – окраса і гордість української нації, жінка великого таланту та сили духу, письменниця, завдяки якій про Україну заговорили у всьому світі. До ювілейної дати – 150-річчя від дня народження видатної майстрині слова – пропонуємо цикл інформаційних матеріалів «Від Лесиного творчого натхнення до сьогочасних творів для дітей». Перший випуск присвячено письменникам-ювілярам 2021 року – лауреатам премії ім. Лесі Українки. Видання стане у нагоді бібліотечним фахівцям, працівникам навчальних закладів, інформаційних установ та широкому колу читачів.

УДК 82.09(477)

ЛЕСЯ УКРАЇНКА (справжнє ім'я – Лариса Петрівна Косач-Квітка) – видатна українська письменниця, перекладачка, культурна діячка. Входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України. Завдяки її творчості українська література зайняла одну з найвищих позицій у світовій культурі, а про українців і Україну заговорили у всьому світі. Саме Леся Українка стала в авангарді творчих сил, що виводили українську літературу на широку арену світової літератури на зламі XIX і XX століть.

Творча спадщина Лесі Українки включає більше 270 віршів, не рахуючи поем і віршованих драматичних творів, півтора десятка оповідань, стільки ж статей, величезну кількість перекладів, безліч зібраних унікальних народних пісень, казок, переказів, легенд українського народу. Феномен таланту Лесі Українки полягав у тому, що вона одночасно плідно працювала в різних жанрах, збагативши і урізноманітнивши українську літературу. Її твори перекладені багатьма мовами. До того ж, сама вона переклала чимало творів світових авторів українською, адже знала більше десятка мов.

На честь жінки великого таланту та сили духу – Лесі Українки – в Україні була заснована премія її імені. Літературна премія ім. Лесі Українки за кращий твір для дітей була запроваджена у 1970 році й присуджувалася щорічно з 1972 до 2003 року.

З 2004 року діє «Премія Кабінету Міністрів України ім. Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва», яка присуджується щороку до дня народження Лесі Українки – 25 лютого – за твори, які сприяють вихованню підростаючого покоління в дусі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання. Серед них – твори письменників – ювілярів 2021 року. Знайомство з ними – у інформаційному виданні **«Від Лесиного творчого натхнення до сьогочасних творів для дітей»**.

ІВАНЕНКО ОКСАНА ДМИТРІВНА

(1906-1997)

українська дитяча письменниця та перекладачка,
лауреатка Літературної премії ім. Лесі Українки
за повість «Рідні діти», роман «Тарасові шляхи»
та «Лісові казки» (1974 р.)

Народилася майбутня письменниця в мальовничій Полтаві 13 квітня 1906 року в родині, де знали й поважали літературу. Батько Оксани працював редактором газети, мати – вчителькою. Удома часто читали вголос твори Г. К. Андерсена, М. Гоголя, Т. Шевченка, інших письменників, переглядали й читали художні, наукові, дитячі журнали. «У нас була велика бібліотека, вона містилася в маленькій літній кімнаті, і щоліта ми з братом починали її впорядковувати, але поринали в читання…, і тому так нам і не вдалося її упорядкувати…», – згадувала Оксана Дмитрівна.

Навчаючись у Харківському інституті народної освіти, Оксана влітку працювала вихователькою в дитячій колонії, якою керував А. С. Макаренко. Саме Іваненко стала прообразом Оксани Варської, однієї з героїнь «Педагогічної поеми» Антона Семеновича. Свій перший твір – казку – Оксана написала у шестирічному віці. З тих пір письменництво стає важливим напрямком її життя. Друкувалася з 1925 року. За період літературної діяльності видала велику кількість книжок для дітей та юнацтва. Серед них повість «Рідні діти», роман «Тарасові шляхи» та «Лісові казки», які в 1974 році були відзначені Літературною премією ім. Лесі Українки.

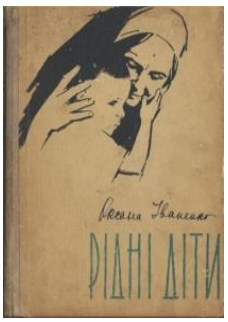

Повість «Рідні діти» – про дітей Другої світової війни. Під враженням про повоєнні дитячі будинки написала Оксана Дмитрівна цей твір, герої якого – колишні малолітні в'язні німецьких концтаборів. Згодом персонажі повісті повиростали. Та завжди вони пам'ятали про письменницю, для якої стали рідними дітьми.

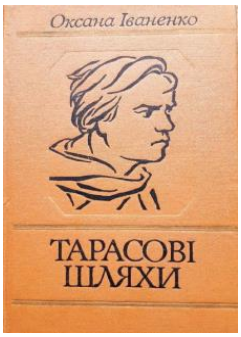

Яскравим прикладом біографічної прози Оксани Іваненко став **роман «Тарасові шляхи»**. У 1961 році вона завершила майже двадцятирічну працю про життєвий та творчий шлях Т. Г. Шевченка. Ця літературна робота вимагала від письменниці дослідницького хисту, досконалого вивчення джерел і, передусім, проникнення в таємниці художнього генія самобутнього поета.

Одним з найулюбленіших жанрів О. Іваненко була казка. «Пишучи казку, – розповідала Оксана Дмитрівна, – я перевтілювалася абсолютно, жила мріями моїх героїв: пташок, комах, кисличок, берізки, верби. Я вже не могла думати про щось інше. Я вкладала в неї всі почуття, спогади, думки, розмисли...».

Герої **«Лісових казок»** мають свої характери, вони розмовляють один із одним, дружать та ворогують, радіють, сердяться, дають поради. Традиційні мешканці лісу (і тварини, і рослини) по-новому «заговорили» до дітей про таємниці природи і навколишнього світу завдяки неповторним своєю чарівністю Іваненківським казкам.

Казковий світ Оксани Іваненко захоплює читачів цікавими пригодами, невимушеною, часом жартівливою розповіддю, незвичайною поетичною мовою, сповненою яскравих образів і влучних висловів і приказок, запозичених із самого життя. Тому, ці казки легко знаходять шлях до дитячих сердець.

Крім казок, її цікавила історична тема. Наприклад, художньо-документальна розповідь «Друкар книжок небачених» – про першодрукаря Івана Федорова. Поряд з І. Федоровим письменниця змалювала образи інших відомих діячів XVI століття: Максима Грека, Костянтина Острозького, Петра Мстиславця.

Відома Оксана Дмитрівна і як перекладачка з російської, датської, французької мов. Завдяки її перекладам іншомовні твори по-новому, виразно, зазвучали українською. П’ятитомне видання творів О. Іваненко охоплює всю літературну спадщину письменниці. Вона також є автором сценарію фільму «Гірська квітка» (1937 р.). Окрім Літературної премії ім. Лесі Українки, Оксана Іваненко – лауреатка Державної премії ім. Т. Г. Шевченка 1986 року за книгу «Завжди в житті». Нагороджена орденом Дружби народів, трьома орденами «Знак Пошани», медалями.

1997 року на 92 році життя полинула у вічність душа славетної майстрині художнього слова: неповторної казкарки, досконалої романістки, талановитої поетеси. Її твори мають тисячі палких прихильників у всьому світі. З книжками письменниці знайоме не одне покоління. Ними захоплюються як діти, так і дорослі.

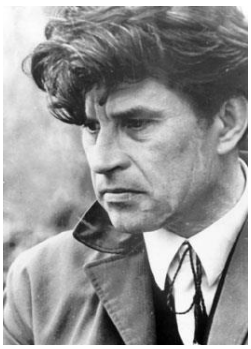

ТЮТЮННИК ГРИГІР МИХАЙЛОВИЧ

(1931-1980)

український письменник-прозаїк,
перекладач, педагог,
лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки
за повісті «Климко» та «Вогник далеко в степу» (1980 р.)

Григір Михайлович Тютюнник народився 5 грудня 1931 року в селянській родині у селі Шилівка Зіньківського району на Полтавщині. Після визволення України від фашистської навали Григір закінчив п'ятий клас сільської школи і вступив до ремісничого училища. Працював на заводі ім. Малишева у Харкові, в колгоспі, на будівництві Миронівської ДРЕС, на відбудові шахт. У 1962 році закінчив Харківський університет та працював учителем у вечірній школі на Донбасі, а вже через рік – в редакції газети «Літературна Україна».

Перша ж книжка Гр. Тютюнника «Зав'язь» (1966 р.) зробила автора популярним, водночас вирізнивши його серед творчої молоді. Потім вийшли збірки: «Деревій», «Батьківські пороги», «Крайнебо», «Коріння», повісті «Климко» та «Вогник далеко в степу», посмертно – «Твори» у 2-х томах (1984 р.). В 1974 році виходить збірка його оповідань естонською мовою. Через п'ять років журнал «Сельская молодежь» за багаторічне творче співробітництво нагородить Григора Михайловича медаллю «Золоте перо».

«Думати на папері» – такою була письменницька самонастанова Гр. Тютюнника, який розвивав у собі хист людинознавця. Його вміння розбудити у читача співпричетність до долі іншого, викликати співпереживання – ознака хисту справжнього Майстра. У своїх творах Тютюнник завжди працював над почуттями. У щоденнику писав: «Ніколи не працював над темою. Завжди працюю над почуттями, що живуть навколо мене і в мені».

Від інших письменників Григора Тютюнника вирізняє надзвичайна пластичність характерів, художніх деталей, мова героїв, засоби поетики. Непідкупний голос митця був відлунням душі народу, його самосвідомості й самоствердження, права на природний розвій.

Серед творчої спадщини прозаїка є й твори для дітей: «Ласочка», «Лісова сторожка», «Степова казка» та інші. За повісті «Климко» та «Вогник далеко в степу» Григір Михайлович Тютюнник був удостоєний Літературної премії ім. Лесі Українки 1980 року. Письменникові вдалося зображення внутрішнього світу людини, що формується: дитини, підлітка. Це – як молоде деревце, що тягне своє гілля вгору, до неба й сонця. Особливо такими пластичними душами були наділені діти війни – ті, кому випало пережити всю жорстокість сорокових років двадцятого століття.

Юний герой **повісті** Гр. Тютюнника **«Климко»** у будь-яких обставинах постає як особистість, здатна себе відстояти перед складним ворожим світом. Кристалізація характеру у підлітковому віці, за художньою версією письменника, зосереджується в площині почуття власної гідності. У розгортанні цієї психологічно вивіреної вікової вертикалі «підліток/доросла людина» й полягає чи не найбільша заслуга Гр. Тютюнника.

Як продовження розкриття теми дорослішання підлітків слід розглядати останню **повість** Григора Михайловича **«Вогник далеко в степу»** (1979 р.), в якій автор розповідає про життя недоліток у післявоєнні часи. «Найдорожчою темою, а отже, й ідеалом, для мене завжди були й залишаються доброта, самовідданість і милосердя людської душі в найрізноманітніших її проявах», – писав Григір Тютюнник. Письменнику вдалося майстерно і ненав’язливо показати їх у своєму творі.

На жаль, робота над цією повістю не була закінчена. Гр. Тютюнник пішов із життя, залишивши людям, яких так щиро любив, свої неперевершені твори – яскравий художній документ життя українства ХХ століття. 1983 року Миколою Вінграновським був знятий фільм «Климко». В основу його сценарію, окрім однойменної повісті, лягли також твори Григора Михайловича «Вогник в степу» і «Дід Северин». У 1989 році за свою творчість Григір Тютюнник був відзначений найвищою в Україні Державною премією ім. Т. Г. Шевченка (посмертно).

«Живописець правди – в такий спосіб можна визначити і творчі принципи письменника, і весь лад його душі, а, відтак, і його стиль, позначений справді яскравою індивідуальністю. Художній живопис Григора Тютюнника виникав на ґрунті народного життя, звідси письменник черпав прикметні риси своїх героїв, сюжети й багатство мови. Він увесь із життя», – так сказав про видатного прозаїка письменник Олесь Гончар. Книга літературної спадщини і спогадів про Гр. Тютюнника його друзів під назвою «Вічна загадка любові» вийшла 1988 року.

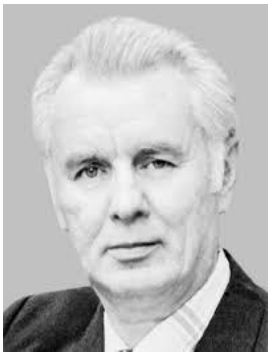

МАЛИК (СИЧЕНКО) ВОЛОДИМИР КИРИЛОВИЧ

(1921-1998)

український письменник, критик,
лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки
за твори історико-патріотичної тематики
для дітей (1983 р.)

Одного сонячного червневого дня 1956 року в редакцію видавництва «Молодь» зайшов стрункий чоловік і запропонував письменникові Б. Чайковському прочитати свою поему-казку «Журавлі-журавлики». Твір був опублікований і вмить став популярним. Читачі з нетерпінням чекали на нові літературні видання Володимира Малика.

Народився Володимир Кирилович Малик (справжнє прізвище – Сиченко) 21 лютого 1921 року в селі Новосілки Макарівського району на Київщині в селянській родині. Після закінчення середньої школи став студентом філологічного факультету Київського університету (1938 р.), який закінчив вже після Другої світової війни. Під час воєнних дій вступив до київського народного ополчення, потрапив у полон, був вивезений до Німеччини, де перебував у концентраційних таборах. І лише в жовтні 1945 року повернувся на батьківщину.

Тривалий час викладав у школі українську мову й літературу. Вчителю Малику захотілося розповісти дітям героїчну історію українського народу за допомогою літературної мови. З-під пера письменника одна за одною стали виходити казки-легенди для молодших читачів: «Чарівний перстень», «Месник із лісу», «Воєвода Дмитро», «Микита Кожум'яка», «Червона троянда». Не залишилися поза увагою допитливого історика-літератора й читачі середнього шкільного віку, для яких Володимир Кирилович написав декілька пригодницьких повістей.

Творчим досягненням Володимира Малика, безперечно, є його історичні романи. За твори історико-патріотичної тематики, зокрема романи «Посол Урус-шайтана», «Шовковий шнурок» та «Князь Кий», В. Малик удостоєний Літературної премії ім. Лесі Українки 1983 року.

Особливо пильну увагу письменник приділяв темі давньої історії українського народу. На сторінках його творів постають величні персони, овіяні легендами і міфами, ті, хто, не шкодуючи ні сил, ні навіть життя, безкомпромісно боровся за свободу рідного краю.

Володимир Кирилович написав **роман «Князь Кий»** до 1500-річчя заснування міста, ім'я якому дав головний герой. Автор зумів показати читачу легендарну постать, перенісши його у сиву давнину, у вир складних історичних подій, коли після роздроблення гунської держави Аттіли в середині V ст. її спадкоємці, ворогуючи між собою, намагалися знову підкорити східнослов'янські племена.

«Посол Урус-шайтана», «Шовковий шнурок» – складові тетралогії «Таємний посол», в основі якої реальні події російсько-турецької війни 1676-1681 років, аж до підписання Бахчисарайського мирного договору 1681 року.

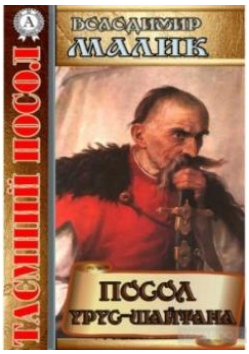

Відкриває тетралогію найбільший **роман** письменника **«Посол Урус-шайтана»**, що розповідає про події 1676 року від Різдва Христового. Змальовується Запорізька Січ. Кошовий отаман Іван Сірко посилає головного героя, молодого козака Арсена Звенигору, з подвійною таємною місією до Болгарії. Він повинен викупити з неволі брата Сірка – Нестора – і розвідати, чи правдиві чутки про підготовлюване вторгнення турків в Україну. Під час виконання місії Арсен потрапляє в полон.

На сторінках романів «Фірман султана» та «Чорний вершник» продовжуються виснажливі та небезпечні пригоди Арсена Звенигори.

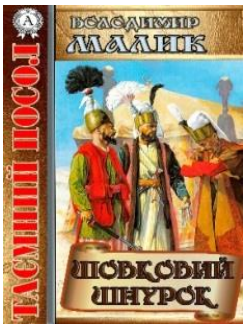

Назва останньої частини тетралогії – **«Шовковий шнурок»** – відсилає до турецького звичаю, за яким посадовцю, що завинив, султан надсилав шовковий шнурок. Така «посилка» означала смертний вирок. У центрі уваги роману знову Арсен, його кохана Златка та її брат – колишній яничар Ненко.

Поряд з вигаданими героями в усіх частинах «Таємного посла» діє багато відомих історичних осіб. Серед них – кошовий отаман Іван Сірко, гетьман Юрій Хмельницький, ватажок повстанців Семен Палій, австрійський імператор Леопольд, польський король Ян Собеський та ін.

Твори Володимира Малика ввійшли до програми з української літератури для вивчення в вітчизняних школах. Окремі з них перекладено англійською, польською, словацькою та іншими мовами. Володимир Малик відомий і як літературний критик. Його перу належить ряд рецензій на твори українських прозаїків та книжка «Олесь Донченко» (1971 р.) – про життя й творчість відомого дитячого письменника, який тривалий час жив і працював у Лубнах на Полтавщині.

За пропозицією Фонду ім. Володимира Малика «Слово» та редакції газети «Лубенщина» для відзначення письменників, літераторів, науковців, працівників освіти й культури, журналістів, митців, ділових людей, громадських та державних діячів Лубенською міською радою 2001 року засновано Премію ім. В. Малика. Присуджують її за найкращі творчі здобутки, присвячені темі історії України та рідного краю.

Сучасні читачі із захопленням поринають в цікавий, таємничий, пригодницький світ неповторних книжок Володимира Малика. Адже, за словами письменника Б. Чайковського, автор «...заворожує чудовими й чарівними мандрами з країни в країну, з епохи в епоху, примушує радіти і ридати, любити і ненавидіти, переживати як власні, знегоди й перемоги героїв».

СИНГАЇВСЬКИЙ МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ

(1936-2013)

український поет, прозаїк, журналіст, публіцист, перекладач, літературознавець, лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки за поетичні збірки «Калиновий вітер», «Ластівоча весна», «Маківка і Перчина» (1990 р.)

Серед зеленошумних поліських сосняків на Житомирщині біліє стінами чепурних хат село Шатрище. Саме тут, в сім'ї хліборобів 12 листопада 1936 року прорізався вперше голос майбутнього поета. Зовсім малим Микола пережив лихоліття війни, важкі перші повоєнні роки. «Вчився і працював, пізніше працював і вчився – все життя я десь працював», – згадував Микола Федорович. Поет жив і працював і труд його переростав у творчість.

Писати почав ще навчаючись у школі міста Коростеня. Широка творча діяльність великого поета почалася у Київському державному університеті ім. Тараса Шевченка. Починаючи з 1957 року і до кінця своїх днів Микола Федорович працював в різних газетах, видавництвах та на творчій ниві… У часи студентства була написана неперевершена пісня «Чорнобривці» (1961 р.), яка увійшла до золотого пісенного фонду. «Скажу ще про один жанр мистецтва, до якого я небайдужий. Це – пісня. Вона володіє мною з дитинства, з юнацьких років» (М. Ф. Сингаївський). Свідченням любові автора до цього об'ємного і нелегкого жанру є збірка поезій, що має назву «Я родом із пісні». Понад п'ять сотень пісень написав Микола Федорович, багато з яких на слуху у шанувальників мистецтва. Подвижницька діяльність Миколи Сингаївського на пісенній ниві відзначена високим званням заслуженого діяча мистецтв України.

За роки творчої діяльності з-під пера Миколи Сингаївського у різних жанрах побачило світ близько вісімдесяти книжок. «І що звершив – у спадок передам допитливим і молодим нащадкам…». Почуттям любові до дітей повна поезія М. Сингаївського. Половину всієї своєї творчості поет присвячує дітям. Цікава і розмаїта поезія Миколи Сингаївського для наймолодших читачів. У його віршах кожен рядок, кожне слово світяться красою життя, радістю існування на землі. Це ніби поетичні подорожі у чарівний босоногий світ дитинства. Дитячі кольорові книжечки з віршиками, оповіданнями та казками для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку від українського поета і письменника Сингаївського – про красу природи, щасливе дитинство, любов до рідного краю, а також гумористичні вірші та байки, веселинки, скоромовки.

Першою поетичною збіркою Миколи Сингаївського, що побачила світ у 1958 році, була книжка для дітей «Жива криничка». В різні роки до маленького читача приходили його збірки «Колесо», «Метелик у портфелі», «Перепілка щастя носить», «Мій календар», «Ромашкове сонце», «Журавлине літо»,

«Босоногий дощ», «Ведмежий гостинець», «Березничка», «Кличе матуся», «Сонце для всіх», «Стежка до криниці», «Тепла земля», «Крапля зорі» та інші.

Микола Федорович Сингаївський – лауреат чисельних літературних премій. За поетичні збірки «Калиновий вітер», «Ластівоча весна», «Маківка і Перчина» він був удостоєний Літературної премії ім. Лесі Українки 1990 року, а його поезії увійшли в читанки та шкільні підручники.

До **збірочки «Калиновий вітер»** увійшли вірші, балади та поеми. Валентин Бичко, відомий дитячий поет, так запрошував читачів до знайомства з цією книгою: «Юний друже, уважно, вдумливо прочитай, вірш за віршем, цю книгу, і ти відчуєш, осягнеш зором всю нашу Батьківщину. А починається вона для кожного з так званої «малої батьківщини», від стежки до криниці, від поля, від гаю і лугу, від думи і пісні матері, від краю, де ти народився, де твоє дитинство овіяне калиновими, житніми та пшеничними вітрами…».

До ілюстрованої художником Олександрою Праховою **збірки віршів** Миколи Сингаївського **«Ластівоча весна»** увійшли його дитячі поезії. Перші промені весни, перші струмочки, перша веселка на снігу – про все це з любов'ю описано в цій книжечці. Читаючи чудові вірші, підключаєш уяву, подумки малюєш картину.

У 1989 році побачила світ дитяча книжечка письменника під назвою **«Маківка і Перчина»**, в яку вміщені різноманітні гумористичні вірші, байки, веселики та скоромовки. Чудові ілюстрації до книжки намалював Анатолій Василенко.

За межами України Микола Сингаївський широко відомий як перекладач європейського рівня. Письменник плідно працював у царині перекладів з болгарської, польської, французької, новогрецької та інших мов, якими досконало володів. А загалом перекладав із 18 мов. Твори самого Миколи Сингаївського перекладалися англійською, румунською, угорською, чеською, польською, іспанською, французькою, новогрецькою, німецькою та іншими мовами.

Життєвий шлях відомого поета закінчився у 2013 році. Творчість майстра художнього слова буде радувати ще не одне покоління у різних куточках планети. В 2013 році за ініціативи Олександра Даниловича Бакуменка – українського письменника, літературознавця і найкращого друга Сингаївського, було засновано Міжнародну літературно-мистецьку премію ім. Миколи Сингаївського.

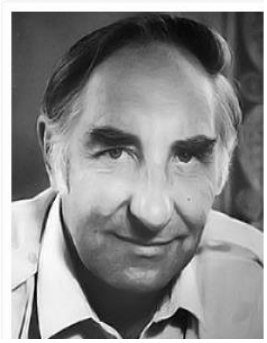

ХАРЧУК БОРИС МИКИТОВИЧ

(1931-1988)

український письменник,
лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки
за збірку повістей «Зазимки і весни»,
збірку казок, оповідань, повістей «Горохове чудо» (1992 р.)

Художня творчість яскравого письменника-шістдесятника Бориса Микитовича Харчука – оригінальне явище в українській літературі. «Письменник – це сумління народу. Щасливий народ, якщо його сумління завжди чисте». Цей вислів Б. Харчука став гаслом його творчості.

Народився Борис Микитович 13 вересня 1931 року в селі Лози на Тернопільщині, де повітря пропахло стиглими яблуками, де відкривається неповторний краєвид, що надихав письменника. Після закінчення середньої школи вступив до Кременецького педагогічного інституту, звідки перевівся до Полтави. Ще студентом розпочав творчі спроби, першими були вірші. Підготував навіть цілу збірку, але швидко зрозумів, що покликанням його є проза.

У творчому доробку Бориса Харчука – п’ять романів, тридцять одна повість, близько сотні оповідань, півсотні нарисів та статей. «Він писав переважно про тих, кому не до книжок: день у день при землі, у виснажливій роботі. Мав свого читача – всіх тих, кому боліло те, що боліло і йому, вірячи в силу слова, своєчасно мовленого й своєчасно почутого. Борис Харчук писав, як веліло серце, як зобов’язувала совість перед тою землею, що його пустила у широкий світ», – написав літературознавець Сергій Гречанюк.

Б. Харчук боровся за ідеали своєї нації і за рідну мову, знавцем якої був. Його твори – оповідання, повісті і романи – художнє дослідження національного характеру і народної моралі, особливо селянства – вони утверджували духовні цінності, які не давали людині виродитись, втратити національні ознаки. Майстерність письменника зростала від твору до твору. Перш за все, це проявлялося у змальовуванні психологічних портретів літературних героїв: вмотивованішими стали їхні емоційні вияви і вчинки, ще точнішою – психологічна характеристика персонажів.

Борис Микитович Харчук встиг написати багато книг для дітей. Було дано йому добре розуміти і юну, і зрілу душу. «Бо, – за словами доньки письменника Роксани Харчук, – в душі залишався дитиною. Багато втрачав у житті, та не загубив головного – здатності дивуватися. Може тому так любив дітей. З ними йому було легко і втікав сум...».

У 1992 році за збірку повістей «Зазимки і весни», збірку казок, оповідань, повістей «Горохове чудо» Борис Харчук був удостоєний Літературної премії ім. Лесі Українки.

Серед творів, в яких домінує розкриття індивідуальних типових рис характеру героїв – **збірка повістей «Зазимки і весни»**. Гостросюжетні повісті визначного майстра української прози вражають щирістю, правдивістю, умінням автора тонко передати найменші порухи дитячої душі. Глибоко розкриваючи характери дітей і дорослих, що живуть і працюють на західноукраїнських землях у довоєнний час, у роки Другої світової війни та перші повоєнні роки, письменник утверджує такі риси, як чесність, мужність, готовність до самопожертви в ім'я інших, і викриває підлість, дворушництво, зраду. Добро завжди сильніше за зло – на цій морально-етичній домінанті й наголошує письменник.

Збірка Бориса Харчука **«Горохове чудо»** – то осанна вічній мудрості і живій любові до рідного народу, матері, землі, то пісня, яку він залишив нащадкам як терновий заповіт берегти ясні скарби краси людського духу, мови. Серед представлених творів вирізняється сміливістю сюжету та особливою побудовою повість, назва якої дала ім'я всій збірці. Письменник розширив жанрові рамки твору, використавши казки, скоріше, казки-притчі з глибоким підтекстом. Вставні казки виступають способом пояснення глибокого соціального й філософського змісту, закодованого в алегоріях, умовних і фантастичних образах, символах, що мають притчевий характер. Казка про добро завершується повчальною мораллю-висновком: невтомна праця на землі породжує добро.

Борис Микитович і сам невтомно працював на літературній ниві заради розцвіту рідної України. «І правда, і любов, честь – це Вітчизна. Нема долі і слова поза Вітчизною – поза правдою, любов'ю і честю, поза народним життям… Моє серце у грудях вічності – у слові», – так написав Б. Харчук в своєму щоденнику. Його книги живуть на землі, бо вони навічно увійшли в золотий фонд української літератури. А значить і самому авторові подарували безсмертя.

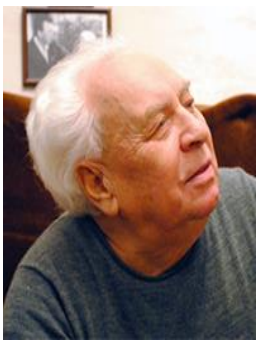

ТЕНДЮК ЛЕОНІД МИХАЙЛОВИЧ

(1931-2012)

український поет, прозаїк,
лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки
за «Вибрані твори» (у двох томах)
та збірку «Смерть в океані» (1992 р.)

«Ти чутливий до всього на світі, до щонайменшої билинки, відчуваєш якесь солодке занепокоєння. І от, нарешті, розумієш: твоя, сповнена почуттями душа, хоче висповідатись. Ото… і є початком творчого шляху». Так сказав про початок своєї творчості Леонід Михайлович Тендюк.

А життєвий шлях відомого письменника почався у селі Володимирка на Кіровоградщині 3 березня 1931 року. Змалечку допомагав батькам в рідному селі, у вільний час захоплювався поезією та намагався писати свої вірші. Згодом закінчив середню школу та став студентом факультету журналістики Харківського університету, але в 1953 році разом з курсом перевівся до Києва, де і закінчив навчання в 1956 році (Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка). Протягом п’яти років працював у відділі літератури та мистецтва молодіжної газети «Молодь України».

Як кореспондент багато подорожував Україною, працював матросом і брав участь у далеких експедиціях на гідрографічному, звіробійному та інших суднах. Ті морські походи знайшли відображення у книгах подорожніх нарисів: «Одіссея східних морів», «Шукачі тайфунів», «Люди з планети Океан»; повістей «Земля, де починаються дороги», «Останній рейс Сінтоку-мару», «Полінезійське рондо», «Альбатрос – блукач морів» та ін. А трилогія «Експедиція «Гондвана» (повісті «Викрадення», «Голова дракона», «Слід «Баракуди») – результат поїздки Л. Тендюка у В’єтнам, подорожей до архіпелагу Чагос. Усі ті карколомні пригоди, що трапляються з дійовими особами творів письменника під водою у морях, в океані, на острівних суходолах, частіше відбувались насправді, ніж були авторським вимислом.

Усі морські рейси були цікавими та відповідальними, фізично навантаженими. Бо після морської вахти Леонід Михайлович ставав на нічну письменницьку «вахту», щоб все цікаве розповісти своєму читачеві. Тендюк написав близько тридцяти книжок, що виходили немалими тиражами, адже користувалися і користуються популярністю у дітей та дорослих.

Л. Тендюк є також автором прекрасних поетичних збірок, серед яких «Полечко-поле», «Тиша стривожена штормом», «Голос моря і степу», «Стамбульські провулки», «Берег моєї землі», «Дике поле». Поетичним рядкам притаманний м’який ліризм і вишуканість форми. Ось чому у поета так багато читачів, які виділяють його голос із хору інших майстрів слова. У 2006 році Леонід Михайлович був удостоєний Літературної премії ім. Володимира Сосюри.

За **«Вибрані твори» (у двох томах)** та **збірку «Смерть в океані»** письменник став лауреатом Літературної премії ім. Лесі Українки 1992 року.

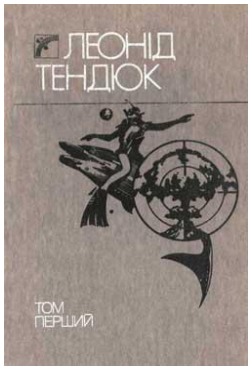

Книга мандрів «Під крилами альбатроса» дає можливість читачеві відчути себе членом екіпажу «Витязь» і, разом з автором книжки та усією командою судна, здійснити велику морську подорож.

Трилогія «Експедиція «Гондвана» – про міжнародну наукову групу, що вирушила в Індійський океан. Дослідницьке судно «Садко», інші експедиційні кораблі вирушають на пошуки затонулого материка Гондвана. Команда відважних потрапляє у загадкове підводне поселення, розташоване в глибинах океану, на схилах крутої Заячої гори. Книга розповідає про пригоди під водою та на далекому тропічному суходолі, про тяжкі випробування, які випали на долю дослідників океану.

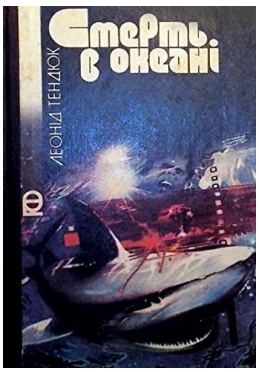

На початку 90-х років збірка Леоніда Тендюка «Смерть в океані» розійшлася 115-тисячним тиражем. Назва цікавої пригодницької повісті для дітей середнього та старшого шкільного віку про підступні дії паліїв війни, які використовують новітні відкриття вчених для реалізації своїх злочинних намірів, дала ім’я й всій збірці. Два невеликих експедиційних судна з природознавцями на борту вирушили у південно-західну частину Тихого океану для дослідних робіт. Одному з них не судилося повернутись до рідних берегів... В збірку також включені «Тихоокеанські оповіді» – про складну долю українців, закинутих на чужину.

Письменник Тендюк – унікальна постать в українській літературі. Справжній співець неспокою... Так можна назвати Леоніда Михайловича не лише за його романтичні книги, а й за вдачу. Мало хто з письменників може похвалитись таким наповненим подіями життям.

В одному з останніх інтерв’ю кореспонденту «ЛітАкцента» Олександру Гаврошу на запитання:

– Ви щаслива людина? – письменник відповів:

– Думаю, так.

– А чому?

– Бо не даремно прожив життя. Все-таки щось побачив, щось зробив…

2012 року Леонід Тендюк відійшов у вічність. А душа його продовжує життя в неперевершених літературних творіннях.

СЛАБОШПИЦЬКИЙ МИХАЙЛО ФЕДОТОВИЧ

(нар. 1946 р.)

український письменник-прозаїк, критик, літературознавець, публіцист, громадський діяч, лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки за повість «Душі на вітрах» та збірки прозових творів «Озеро Олдан», «Папуга з осінньої гілки» (1993 р.)

Михайло Слабошпицький народився у Шевченківському краї – на Черкащині в селі Мар'янівка Шполянського району 28 липня 1946 року. «Подорожі – моє захоплення. Мама народила мене в гостях», – каже Михайло Федотович. З тих пір і подорожує життям, даруючи оточуючим свій письменницький та організаторський талант, підкріплений небайдужим ставленням до людей. Після закінчення у 1971 році факультету журналістики Київського університету ім. Тараса Шевченка працював кореспондентом; був головним редактором газет і журналів.

Очевидним є величезний внесок Михайла Слабошпицького в українську літературу. Тонкий знавець Слова, він, за характеристикою Юрія Щербака, «…змалку увібрав в себе безцінні скарби народної мови, виплекав і примножив їх, віддавши нам свої твори». М. Слабошпицький – автор багатьох художніх, публіцистичних, літературно-критичних книжок. Особливу увагу привертають його художньо-біографічні романи, повісті, есеї про відомих українців – письменників, художників, філантропів-меценатів тощо, де тонко й глибинно простежуються людські характери. Прекрасний оповідач, справжній письменник і літературний критик, він розвиває «біографічний» жанр, тому читач має змогу разом із ним «подорожувати» в світи Михайла Коцюбинського, Марії Башкирцевої, Тодося Осьмачки, Василя Земляка, Романа Іваничука, Петра Яцика і, звісно, багатьох наших сучасників... Літературні портрети від М. Ф. Слабошпицького виглядають привабливо, сучасно, читабельно!

За повість «Душі на вітрах» та збірки прозових творів «Озеро Олдан», «Папуга з осінньої гілки» Михайло Слабошпицький був удостоєний Літературної премії ім. Лесі Українки 1993 року. Це не єдина премія письменника. За свою широкомасштабну творчу діяльність Михайло Федотович нагороджений низкою найдостойніших премій, серед яких і Національна премія України ім. Тараса Шевченка 2003 року за роман-біографію «Поет із пекла» (про Тодося Осьмачку).

У багатогранній творчості М. Ф. Слабошпицького виділяється плідна праця в царині дитячої літератури, де він розкриває складний світ взаємин дітей і дорослих, поезію стосунків маленьких героїв і природи, трепетність першого почуття. Як дитячий письменник Михайло Федотович зарекомендував себе збірками повістей, оповідань, казок. Спочатку він писав для своїх дітей, які із захопленням слухали татові оповідки. Потім – зібрав усе написане і видав кілька збірок для дітей.

А ось у **повісті «Душі на вітрах»** письменник серйозно заговорив про проблему знеособлення дитячої особистості, її нівелювання. У творі йдеться про скалічені долі дітей, про життя інтернату, про те, як важко там буває маленькій людині відстоювати свою честь і гідність, і про надії, що живуть у юних душах.

«Озеро Олдан». Таку назву має **збірка**, до якої, окрім однойменного оповідання, ввійшла повість «Літо, повне скарбів». У книзі Михайло Слабошпицький розповідає про навчання і літні канікули, дружбу і цікаві пригоди школярів.

Оповідання та казки для старшого дошкільного та молодшого шкільного віку увійшли до **збірки «Папуга з осінньої гілки»**. Любителі казок знайомляться з цікавим рибеням, з зайчиком, що вважав себе сміливцем і, навіть…, з деревом на тротуарі! Доповненням до казок стали оповідання, які допомагають маленьким читачам краще пізнати світ природи та людей.

У Михайла Слабошпицького ще багато цікавих книжок для дітей і про дітей.

Широко відома також громадська діяльність Михайла Федотовича. На українському радіо веде авторські передачі «Екслібрис», «Прем’єра книги», «Нобелівські лауреати», «Літературний профіль». З 1995 року він – виконавчий директор Ліги українських меценатів; директор видавництва «Ярославів Вал»; співголова координаційної ради Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика. Від 2006 року – секретар ради Національної спілки письменників України.

Михайло Слабошпицький «…знає, що ніщо не замінить слова, з якого починався наш світ, і в якому існує та існуватиме вічно. …Хочу нагадати улюблену притчу Петра Яцика про те, що Бог дав людині човен, весла і стерно і пустив у плавання. Тож нехай пливе човен Слабошпицького ще довго-довго рікою української літератури. Нехай він міцно тримає в руці стерно» (письменник Юрій Щербак).

ЖУПАНИН СТЕПАН ІЛЛІЧ

(1936-2005)

український письменник, поет, перекладач, критик, педагог, лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки за збірку казок, загадок, скоромовок «На високій полонині» та співаник для дітей «Закарпатські візерунки» (1994 р.)

Село Іршава (тепер місто) Закарпатської області розташоване у передгір'ї Карпат, на обох берегах річки Іршавка, із всіх сторін оточене горами, височинами і лісами. У цій казковій місцевості у багатодітній родині хлібороба 18 січня 1936 року народився Степан Ілліч Жупанин. Стрункі смерічки, боржавські полонини, шепіт лісу і шум карпатських річок зачарували хлопця своєю красою. Часто його можна було побачити в полі чи в лісі. Напевно, у такі хвилини у нього і з'явився потяг до слова. До того ж, у Степановій родині з повагою ставилися до народної творчості, літератури, читання. Від батька навчився коломийок, умів грати на сопілці. А мати часто розповідала хлопчикові легенди, притчі, казки. Все надихало на творчість.

Дебют юного поета відбувся у сьомому класі перед початком шкільної лялькової вистави, в якій він брав участь. Виконав власний вірш-пісеньку «Мак і бджілка», який пізніше ввійшов до першої книжки «Бджілка» (1959 р.). Незабаром твори С. Жупанина стануть всеукраїнським надбанням.

Після шкільної освіти, Степан Ілліч здобув філологічну на відділенні української мови та літератури Ужгородського державного університету. Після його успішного закінчення вчителював у селі Ільниця та місті Виноградів, а в 1973 році закінчив аспірантуру в науково-дослідному інституті педагогіки України. С. Жупанин – автор біля сотні наукових праць на педагогічні теми.

Викладацьку діяльність Степан Жупанин поєднував із літературною. Його вірші і казки часто з'являлися на сторінках газет і журналів. Серед творчого доробку чимало скоромовок, дитячих закличок, віршованих оповідань, що склали 25 збірок. Найвідоміші з них: «Сестрички-смерічки», «Гірська стежинка», «Світле озерце», «Ватра», «Смерековий край», «Лісовий світанок», «Світлячок та бджілка», «На високій полонині», «Сто загадок», «Закарпатські візерунки».

Професор М. Шалата так відізвався про діяльність письменника: «Творчість Степана Жупанина – явище не локальне, а загальноукраїнське. Його твори близькі й доступні школярам. Вони вчать працьовитості, чесності й справедливості. У них трудяться і дорослі, й діти, і бджоли, і птаство, і навіть стежина чи трава-подорожник…».

За збірку казок, загадок, скоромовок «На високій полонині» та співанки для дітей «Закарпатські візерунки» у 1994 році С. Жупанин став лауреатом Літературної премії ім. Лесі Українки.

Збірка казок, загадок, скоромовок «На високій полонині» для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку захоплює юних читачів неперевершеними цікавими творами про рідні краєвиди, дивосвіт природи, людей праці та маленьких мешканців України – спостережливих, з чуйним, добрим серцем. Вони мріють вирости і любити свою землю так само звично, як і гілочка чи травинка, зрощена на рідній землі.

Близько тисячі творів для дітей та юнацтва написав Степан Ілліч. Понад 200 поезій стали піснями, справжніми шедеврами пісенної творчості України. Їх поклали на музику В. Теличко, В. Кобаль, М. Керецман, В. Габрон, М. Баяновська, Л. Мішко та інші. Ці пісні складають репертуар багатьох українських співаків (серед яких, народні артистки України Софія Ротару та Алла Кудлай), Закарпатського народного хору. Побачили світ книги пісень на слова Жупанина та музику А. Кос-Анатольського, дитяча кантата на музику Лесі Дичко «Барвінок», збірка пісень для школярів «Ластів'ята» та «Закарпатські візерунки».

Пісні, що увійшли у **співаник для дітей «Закарпатські візерунки»**, – про працьовитих людей Верховини, життя школярів, красу рідної природи. Окремий розділ складають пісні-загадки.

Крім того, Степан Ілліч – автор нарисів про життя і творчість класиків нашої літератури: Ю. Гойди, М. Томчанія, П. Амбросія, В Ладижця, М. Підгірянки, Б. Салої, О. Рішаві та інших. Разом із поетом, фольклористом та краєзнавцем П. Скунцем упорядкував антологію дитячої поезії письменників краю «Карпатська весна».

Творча спадщина Степана Жупанина – вагомий внесок в золоту скарбницю української літератури для дітей. Його твори введені в шкільні програми та підручники для початкової школи; опубліковані в перекладах на чеську, словацьку, литовську, молдовську, таджицьку, туркменську, казахську, осетинську та інші мови світу. Також, перекладені багатьма мовами світу й наукові праці С. І. Жупанина. Доречно зазначити, що перекладацькою роботою займався і сам Степан Ілліч. За наукову і педагогічну діяльність професор Жупанин відзначений великою кількістю урядових нагород. Та найбільше досягнення Степана Жупанина – його учні й послідовники. Він виховав багато вчителів, талановитих письменників, журналістів.

Плідну роботу, багато невтілених у життя педагогічних та літературних проєктів, нездійсненних мрій перервала важка хвороба. Невтомне серце письменника перестало битися на Різдвяні свята 2005 року. Проте, поет не йде з життя буденно. С. Жупанин залишається жити світлом своїх віршів і пісень, у спогадах сучасників і побратимів по перу.

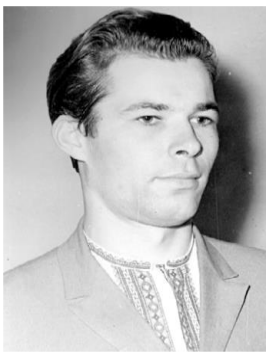

ЧУХЛІБ ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

(1941-1997)

український письменник, журналіст, літературознавець, громадський діяч, лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки за збірки оповідань і казок «Олень на тому березі», «Куди летить рибалочка» та «Колискова для ведмедів» (1996 р.)

Життєвий шлях Василя Васильовича Чухліба розпочався 19 липня 1941 року в селі Гнилуша (з 1961 р. – село Лебедівка), що з правого берега річки Десни на Чернігівщині. «Там на деснянських лугах, серед шовкових трав, під високими вербами, ходить моє дитинство», – згадував письменник. Воно не було легким, бо припало на важкі повоєнні роки й проходило в іншому придеснянському селі Соколівка (близько 12 км від Гнилуші), де закінчив сім класів. Середню освіту завершував у старовинному містечку Остер за 50 кілометрів від рідного села. Вже у старших класах у нього проявився літературний талант, а тому його покликали працювати на громадських засадах у місцеву газету «Правда Остерщини».

Залюблений в українську мову і літературу, у 1962 році Василь Чухліб вступив на мовно-літературний факультет Київського державного педагогічного інституту. У студентські роки він брав активну участь у літературній студії інституту «Вітрила» та був активним дописувачем загальноінститутської газети «За педагогічні кадри», зокрема, її літературної сторінки. Його нариси, етюди та мініатюри також друкувалися у всеукраїнських газетах.

У 1975 р. у видавництві «Молодь» вийшла перша книга мініатюр В. Чухліба «Червоні краплини вишень». У творчому доробку літератора є й твори для дітей. «Діти – це ті ж самі дорослі, але тільки маленькі!», – любив повторювати час від часу Василь Васильович. На сторінках журналів «Малятко», «Барвінок» та «Соняшник» маленькі читачі знаходили дивовижні твори В. Чухліба. Довгий час він був членом редколегії журналу «Малятко». Саме у цьому журналі за липень 1973 р. він уперше запропонував на всеукраїнський загал своє коротке оповідання для дітей «Хто прокидається найраніше». Через два десятиліття, у 1993 році, він отримав премію ім. Наталі Забіли, яка була присуджена за результатами публікацій творів для найменших дітей на сторінках часопису.

Окрім «дорослої» та «дитячої» прози, В. В. Чухліб писав ліричні поезії, вірші для дітей та поетичні твори, які були покладені на музику. Загальний тираж його видань перевищив 1 мільйон 250 тисяч примірників!

Василь Васильович також збирав біографічні та літературознавчі матеріали про класиків української літератури та письменників його часу, публікував статті про їхній життєвий і творчий шлях.

За збірку оповідань і казок «Олень на тому березі», «Куди летить рибалочка» та «Колискова для ведмедів» у 1996 році Василь Чухліб став лауреатом Літературної премії ім. Лесі Українки.

Збірка оповідань та казок «Олень на тому березі» В. В. Чухліба – про природу, про будні та свята дошкільнят, школярів та дорослих, яких об'єднує річка Десна. У творах цієї збірки автор ненав'язливо, з легким гумором, щиро подає дітям уроки доброти, товариськості, відповідальності у стосунках зі своїми ровесниками та дорослими. «Розповідаючи у багатьох оповіданнях цієї книжки про дітей війни, про ті жарини, що не згасли на холодному снігу, письменник Василь Чухліб тим самим закликає берегти мир на землі, творити й плекати довічно наш неповторний, наш прекрасний веселковий світ», – писав Юрій Збанацький.

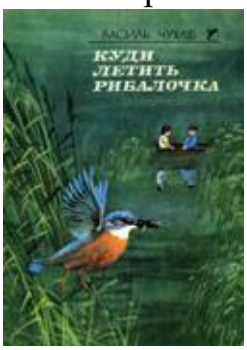

Оповідання «Дикі каченята», «Хатинка під соснами», «Куди летить рибалочка», «Білченя», «Бджола з колгоспної пасіки», «Яблука з криниці», «Братова вишня», «Той, що живе на баштані» та інші увійшли до **збірки** В. В. Чухліба **«Куди летить рибалочка»**. Добрі і мудрі, вони ведуть дитину в дивосвіт природи, дарують радість, насолоду від спілкування з нею, закликають оберігати нетлінну красу землі, любити рідний край.

«Колискова для ведмедів» – таку назву має **збірочка казок** для дошкільнят та молодших школярів. Кожна з казок вже своєю назвою привертаю увагу читайликів. Ось, наприклад, ця – що дала назву всій книжечці. Хто може заспівати колискову для ведмедів? Без чиєї тихої пісеньки вони не можуть заснути? Виявляється… це – Цвіркун! Неможливо заснути ведмежій родині в новій хаті без кращого друга!

Окремі оповідання та казки талановитого прозаїка з Чернігівщини видавалися за кордоном англійською, азербайджанською, білоруською, казахською, литовською та словенською мовами, а його кращий доробок з тематики для дітей увійшов до вітчизняних букварів, підручників, хрестоматій і читанок для молодших класів.

На громадських засадах протягом 25 років (1970-1995 рр.) керував Літературною студією ім. Андрія Малишка (м. Обухів) та був членом журі Міжнародного конкурсу молодих літераторів «Гранослов» (1992-1996 рр.).

Народжений на берегах прадавньої Десни Василь Чухліб на деснянських човнах відплив до океану під назвою Вічність у 1997 році, але й сьогодні залишається одним з кращих письменників нашої країни.

ЯНЕНКО МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ

(нар. 1941 р.)

український письменник,
лауреат Літературної премії ім. Лесі Українки
за збірку оповідань «Цвітуть в океані квіти» (1998 р.)

Житомирщина завжди славилась і славиться зараз прекрасними майстрами українського слова. Одне із почесних місць серед письменників належить Миколі Михайловичу Яненку, твори якого розраховані на широку аудиторію, а передусім, на читача молодшого та середнього шкільного віку.

Дитинство письменника припало на Другу світову війну, яка своїм чорним крилом зачепила і Попільню, де він народився 7 жовтня 1941 року.

Після закінчення місцевої десятирічки два роки був літературним працівником районної газети. Потім навчався в Одеському мореходному училищі рибної промисловості ім. Олексія Соляника і, закінчивши його, почав працювати на риболовецьких траулерах у морях Північного Льодовитого та Тихого океанів. Деякий час був кореспондентом газети «Правда тундри» на острові Ямал.

Про все побачене, про світ витривалих, мудрих і добрих людей захотів Микола Михайлович розповісти не тільки дорослим. З'явилися оповідання для дітей, сповнені цікавих морських пригод: «Дім серед хвиль», «Подарунок гарпунера», «Діти з океанського берега», «Дорога до північних оленів», «На крижині Ука», «Слідами уссурійського тигра», «Спасибі вам, дельфіни!», «Цвітуть в океані квіти» та інші.

Схвальні відгуки колег-письменників, літературної критики, а основне – інтерес до творчості у маленьких читачів – забезпечили Миколі Яненкові популярність.

Після тривалих мандрівок повернувся «морський вовк» Яненко у свою рідну Попільню. Закінчив інститут, освоївши спеціальність інженера-енергетика. Багато років працював диспетчером електричних мереж. І продовжував писати.

В оповіданнях М. Яненка немає гострих сюжетів. Вони не тримають читача в напрузі. Проте, почавши читати, вже не покинеш, бо хочеться дізнатися, з ким знову автор подарує зустріч, як вийдуть люди з екстремальної ситуації, в яку потрапили через сюрпризи погоди, з якою новою твариною познайомить письменник, що нового розкаже про життя океану. Прозаїк вміло описує водну стихію, намагаючись збудити в юного читача розуміння краси природи, допомогти побачити її, осягнути й захопитися. І поряд з цим, Микола Михайлович порушує проблеми вічні, загальнолюдські: доброти, людяності, важливості у житті знань, працьовитості, неповторності довкілля.

Як людина доброзичлива, Микола Яненко у свої твори для дітей не вводить жодного негативного персонажу. І це тільки допомагає пробудити в душах дітей доброту і людяність.

Сучасні письменники порівнюють творчий доробок Миколи Михайловича з маленьким островом в океані української дитячої літератури, який маленький читач прагне відкрити для себе.

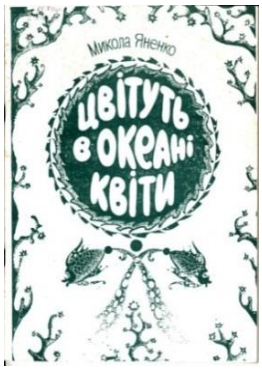

1998 року за **збірку «Цвітуть в океані квіти»** М. Яненку була присуджена Літературна премія ім. Лесі Українки. Окрім оповідань, до збірки входить повість «Один серед снігів», з якої дізнаємося про острів Білий у Карському морі та про відважного мисливця Петра Олександровича Мірошникова. А ще цей твір розкаже читачам про гриби, які вищі за дерева, про те, як сніг гріє… З подивом дітлахи дізнаються, що крижини на морі не солоні, а росомаха – небезпечний хижак. Героєм більшої частини представлених в збірці_оповідань є боцман Бородай. Його кмітливість не раз допомагала команді траулера знаходити вихід зі складних ситуацій. Ці маленькі бувальщини переконливо доводять, як важливо якомога більше знати й уміти, яка це радість, якщо ти можеш бути корисним людям.

Прізвище письменника подає на своїх сторінках у статті «Дитяча література» авторитетне видання «Українська літературна енциклопедія». Також, статтю про письменника та його творчість вміщено у тритомній антології літератури для дітей та юнацтва, випущеній видавництвом «Веселка». Оповідання Миколи Яненка перекладались туркменською і чеською мовами, друкувалися в часописах української діаспори Ізраїлю, Словаччини.

Не залишаються поза увагою письменника й дорослі читачі. Його публікації на морально-етичні теми постійно з’являються на сторінках преси, зокрема в українській газеті «Сільські вісті». Читачі вважають, що замальовки з натури такі точні, а характери такі живі й правдиві, що не сумніваєшся: вони з самої гущі життя. Як справжній художник слова, Микола Яненко знаходить яскраві образи, переконливо зображує життєві ситуації, у яких проявляються високі людські чесноти.

Досьогодні Микола Михайлович Яненко залишається великим романтиком і життєлюбом. І де б він не був, завжди випромінює добро.

МАЛИК ГАЛИНА МИКОЛАЇВНА

(нар. 1951 р.)

українська письменниця, перекладачка,
редакторка, громадська діячка,
лауреатка Літературної премії ім. Лесі Українки
за повість «Злочинці з паралельного світу» (2003 р.)

В одному з інтерв'ю Галина Малик сказала: «Для того, щоб писати для дітей, треба просто бути щасливою людиною... Адже звідки, як не з себе, можна дістати весь той прекрасний казковий світ, якого в реальності не існує?». Щаслива людина Галина Малик народилася 12 серпня 1951 року у м. Бердянськ Запорізької області. Ще в дитинстві полюбила книжки. Читала дівчинка дуже багато. Зачитувалася книжками Ю. Збанацького, Є. Шварца, Л. Керролла, полюбляла поезію Т. Г. Шевченка.

Закінчила школу, потім філологічний факультет Ужгородського державного університету. Працювала журналісткою у місцевій пресі; завідувала відділом інформації з питань культури та мистецтва Закарпатської обласної наукової бібліотеки; була головною редакторкою у видавництвах «XXI вік», «Бокор», «Закарпаття», «Знання»; очолювала редакцію журналу для дітей «Віночок».

Писати майбутня письменниця почала ще зі шкільного віку. Її казки, вірші несуть добро, справедливість, чесність. Вірші-загадки, вірші-підказки для дітей легкі, з простими, інколи зовсім неочікуваними, сюжетами. В них дітлахи часто-густо можуть впізнати себе і свої справи. Серед юної аудиторії стали популярні її книжки-іграшки «Пантлик і Фузя», «Пантлик і Фузя сперечаються», «Чорний маг і зачароване місто», «Пригоди Іванка і Беркутка» та ін. Найулюбленішими персонажами її творів стали: Аля з Недоладії, злочинці з паралельного світу, кумедний лицар Горчик і фантастичний вуйко Йой. З ними весь час трапляються якісь загадкові історії, відбуваються небезпечні та радісні події. З незвичайними пригодами Алі, невгамовної героїні повістей «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії», «Подорож Алі у Країну сяк-таків» уже познайомились юні читачі багатьох країн. Письменниця визнана переможцем конкурсу 1987 року за твори для дітей, опубліковані на сторінках журналу «Перченя» упродовж року.

Фантастична повість письменниці «Злочинці з паралельного світу» визнана кращим твором 1997 року після опублікування її журнальної версії у журналі «Барвінок» і нагороджена Міжнародною премією Степана Феденка (США). 2003 року ця повість принесла Галині Малик звання лауреатки Літературної премії ім. Лесі Українки.

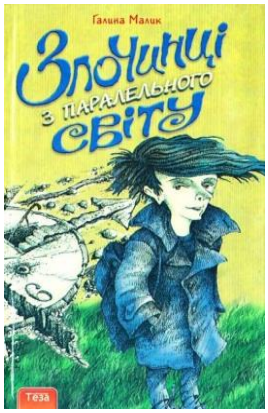

«Злочинці з паралельного світу» – книжка-подія, книжка-епатаж, несподівана й непередбачувана, як і її авторка. Повість увійшла до шкільної програми з літератури. Головні герої – безхатченко, утікач з інтернату Хроня та його вірний друг пес Рекс. Ці двоє чинять по совісті, відрізняють правду від кривди й прагнуть боротися за справедливість. Вони можуть постояти за себе, й скривдженого зуміють захистити, і пройдисвіта приструнити. Головне послання від Хроні та Рекса до читачів – і головна ідея твору – лишатися людиною попри все.

Коли читаєш повісті та п’єси письменниці, здається, що їх авторка знаходиться серед своїх героїв і разом з ними переживає все описане у книжках.

Галина Малик – лауреатка конкурсу «Від Кирила та Мефодія – до наших днів» та Літературної премії ім. Олександра Копиленка. У 2013 році вона отримала відзнаку «Золота пір’їнка» від журналу «Ангелятко». Галина Миколаївна – член експертної ради всеукраїнського рейтингу «Книжка року» у номінації «Дитяче свято». Письменниця зізнається: «Я пишу як для себе маленької» і, додає: «Для мене література – одна з умов існування, а література для дітей – це і прихисток, і робочий стіл, і живе створіння, яке потребує захисту, відданості і піклування». А ще у Галини Малик є свої сім секретів читання…

Поетеса, письменниця, драматург, видавець допомагає молодим поетам і літераторам у творчому становленні, друкуванні книг. Заохочує школярів до перших проб пера, часто приходить на зустрічі з дітьми в школи, бібліотеки.

Галина Миколаївна веде активне громадське життя, яке випрозорюється новими гранями, новими рівнями спілкування, ідей, творчих задумів. Її люблять і поважають, чекають її нових творів, зустрічей з новими героями.

ЧУБАЧ ГАННА ТАНАСІВНА

(1941-2019)

українська поетеса, заслужена діячка мистецтв України, лауреатка Премії Кабінету Міністрів України ім. Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва за книги «Малюємо, читаємо, пишемо» та «Українчики ідуть!» (2016 р.)

У переддень Різдва, 6 січня 1941 року, в селі Плоске на Вінниччині народилася Ганна Танасівна Чубач – відома українська поетеса. І хоч життя було нелегким, вона сприймала його у світлих кольорах: любила малювати, співати, вигадувати казочки та віршики. Це захоплення стало сенсом життя.

Впродовж багатьох років вона працювала в редакціях газети «Літературна Україна» та журналу «Дніпро», вела авторську передачу на радіо.

За п’ятдесят років плідної творчої праці Ганна Танасівна видала понад 100 книг для дорослих і дітей. В творчому доробку Г. Чубач збірки «Журавка» (за назвою якої друзі одразу ж стали називати її ясноокою Журавкою), «Жниця», «Ожинові береги», «Заповіти землі», «Срібна шибка», «Святкую день», «Листя в криниці», «Літо без осені», «Веселі стосики», «Моя країна – Україна» та інші. В останні десятиліття для дорослого читача з-під пера поетеси вийшло кілька резонансних збірок, які висувалися на «Шевченківську премію»: «Дзвінка ріка», «Озвучена печаль», «Серед зневір і сподівань», «Хустка тернова», «Радість висоти».

Ще одна грань її поетичного таланту – література для дітей, яка принесла Ганні Танасівні найбільшу популярність. У 1983 році вийшла її перша збірка віршів для дітей «Йшла синичка до кринички», пізніше – «Вивчаймо самі», «Сонячна абетка», «Алфавітні усмішки», «Жук малий і волохатий», «Черепаха Аха», «Прикмети – не секрети» та інші. «Я розповідаю своїй маленькій читацькій аудиторії чимало цікавих життєвих історій за допомогою каламбурів, приказок, прислів’їв. І в дитини з’являється бажання схопити олівця й намалювати швиденько почуте. Уже перші поетичні рядки починаються так, щоб залучити дитину до цікавої гри. У процесі гри дітки значно краще засвоюють матеріал», – каже поетеса.

Загадки, скоромовки Ганни Чубач – справжнє диво. Дітям полюбилися її вірші, лічилки для дошкільнят і молодших учнів. Нині малята залюбки вивчають у садочках і школах літери за її «Абетками» та весело-виразні вірші, які розвивають артикуляцію. «Скажу більше, у дитячих віршах, загадках, скоромовках я постійно відкриваю себе. Моя перша абетка «Алфавітні усмішки» покладена на музику Олександра Білаша. Для кожної з 33-х літер я написала вірш, який складається з шести рядочків, і кожен з них починається з цієї літери», – говорила поетеса.

Ганна Чубач – лауреатка літературних премій: ім. Павла Усенка, Марусі Чурай, Євгена Гуцала, Анатолія Бортняка; Міжнародної премії «Дружба». За книги «Малюємо, читаємо, пишемо» та «Українчики ідуть» у 2016 році поетеса стала також лауреаткою Премії Кабінету Міністрів України ім. Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва.

«Малюємо, читаємо, пишемо» – абетка для дітей з чудовими віршами Ганни Чубач. Вона допоможе малюкам швидко і весело вивчити всі літери та підготуватися до першого класу.

Книжка поезій для молодших класів **«Українчики ідуть!»** містить кращі твори письменниці для дітей, і, як сказала авторка: «Ви самі розумієте, про що ця книга – про Героїв…».

Звання «Заслужена діячка мистецтв України» Ганна Чубач отримала не за суто літературну діяльність, а за авторські пісенні програми, з якими вона та її улюблені виконавці виступали на теренах Україні. На вірші поетеси Чубач, у співпраці з композиторами Олександром Білашем, Людмилою Єрмаковою, Михайлом Чембержі, Людмилою Височинською та іншими, створено понад 300 музичних творів.

У 1997 році на Всесвітній конференції «Література XXI століття» у США її обрали радницею від слов'янських народів. Творчість Г. Чубач занесено до світової скарбниці «Література XXI століття». Вірші поетеси перекладено англійською, німецькою, чеською, болгарською, угорською, монгольською та іншими мовами.

Тріадою життя називала Ганна Танасівна Добро, Любов та Совість. Любила людей, жила по совісті, випромінювала добро. На жаль, 19 лютого 2019 року поетеса Ганна Чубач відійшла у вічність, залишивши по собі рясний поетичний спадок.

Інформаційне видання

Від Лесиного творчого натхнення до сьогочасних творів для дітей: письменники-ювіляри 2021 року – лауреати премії ім. Лесі Українки

Інформаційні матеріали

Укладач **Ганжеєва** Валентина Федорівна

Оформлення А. О. Гром

Редагування О. П. Гуляєва

Відповідальний за випуск Ю. С. Василенко

ПР.МЕТАЛУРГІВ, 29,
М.МАРІУПОЛЬ,
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

(066)990-79-43
(0629)34-80-01

ДОНЕЦЬКА
ОБЛАСНА
БІБЛІОТЕКА
ДЛЯ ДІТЕЙ